

Milline põllumajandus toetab elurikkust?

ÜPP pikaajaline kimalaste- ja põllulinnuseire annab vastuseid

Anu Tiitsaar
agroökoloogia
spetsialist

03.09.2025, Keskkonna- ja kliimaeesmärke tutvustav infopäev

Miks seiret tehakse?

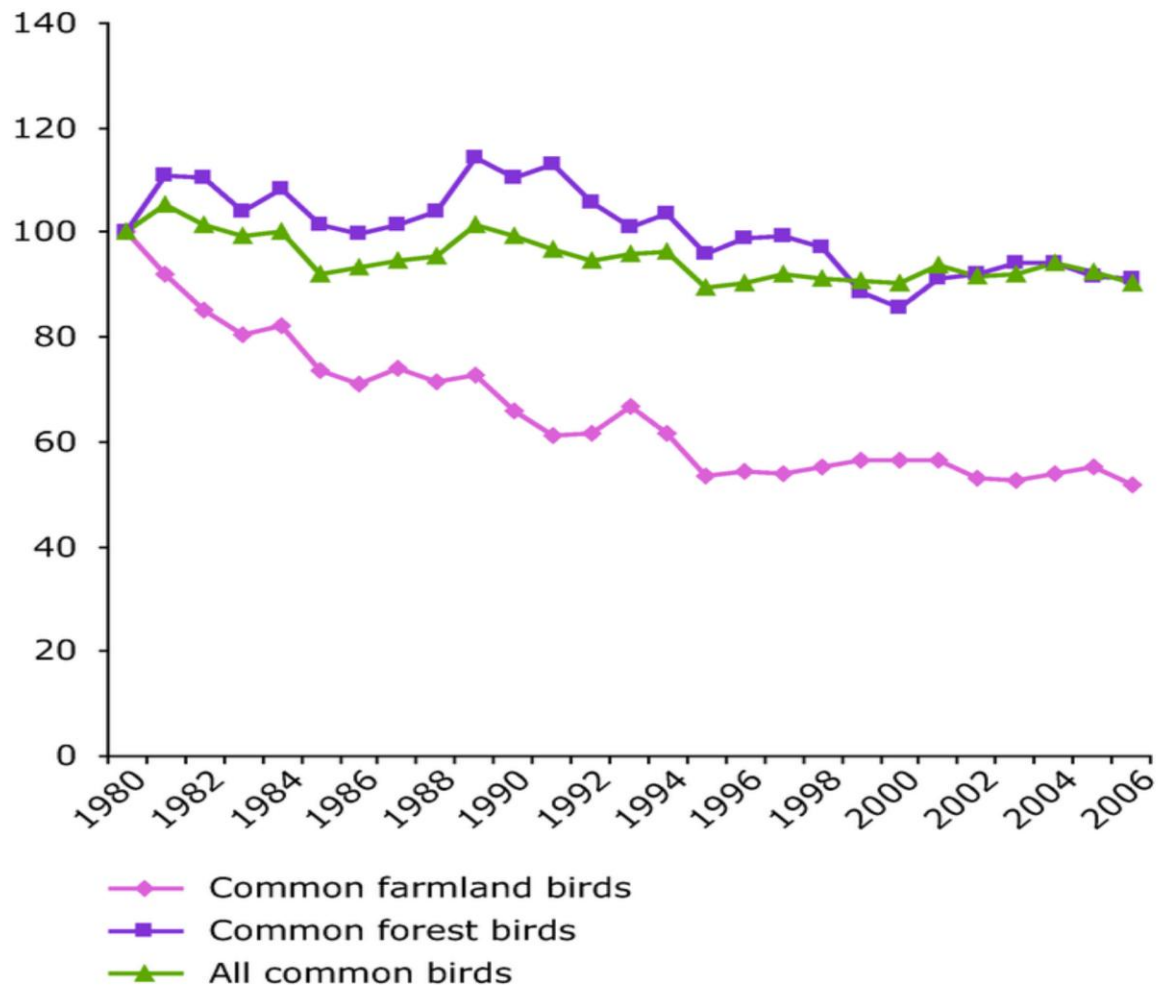
EU kulutab 387 miljardit eurot 2023-2027 eelarveperioodil põllumajandustoetusteks

- Üks osa sellest on tagada, et toit oleks soodne ja tootmine väiksemate riskidega AGA
- Suur osa toetustest keskendub põllumajanduse jätkusuutlikusele. Selleks on nii vajadus kui tugev ühiskondlik surve.
- Seire on üks osa sellest skeemist:
 - Kas raha läks õigesse kohta?
 - Millised on pikaajalised elurikkuse trendid?
 - Kuidas erinevad tootmismeetodid mõjutavad elurikkust?
 - Kuidas saaks paremini?

Vajadus ja surve tuleneb elurikkuse seisundist

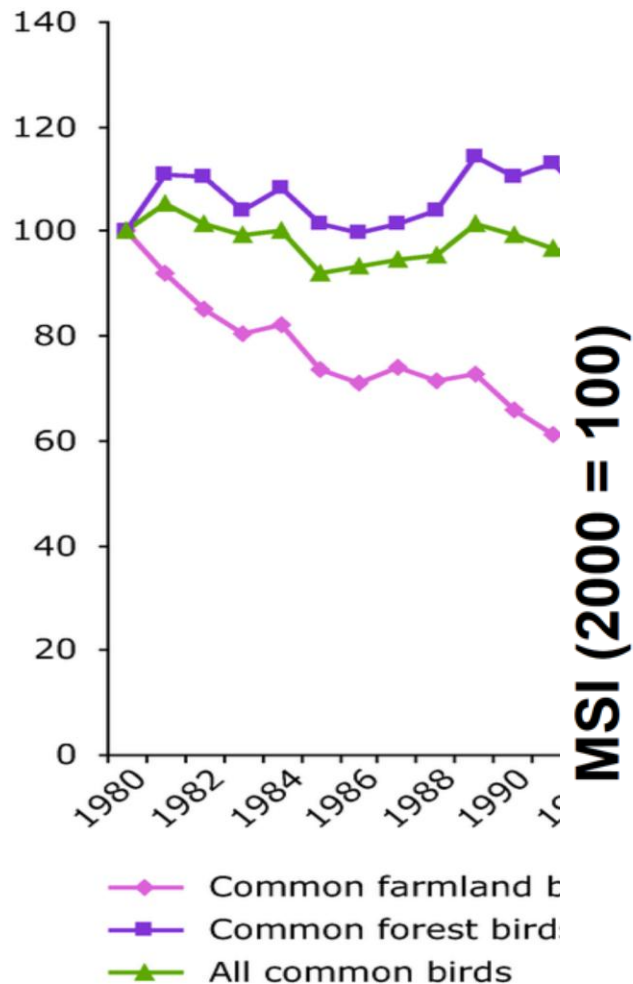
Common birds in Europe — population index (1980 = 100)

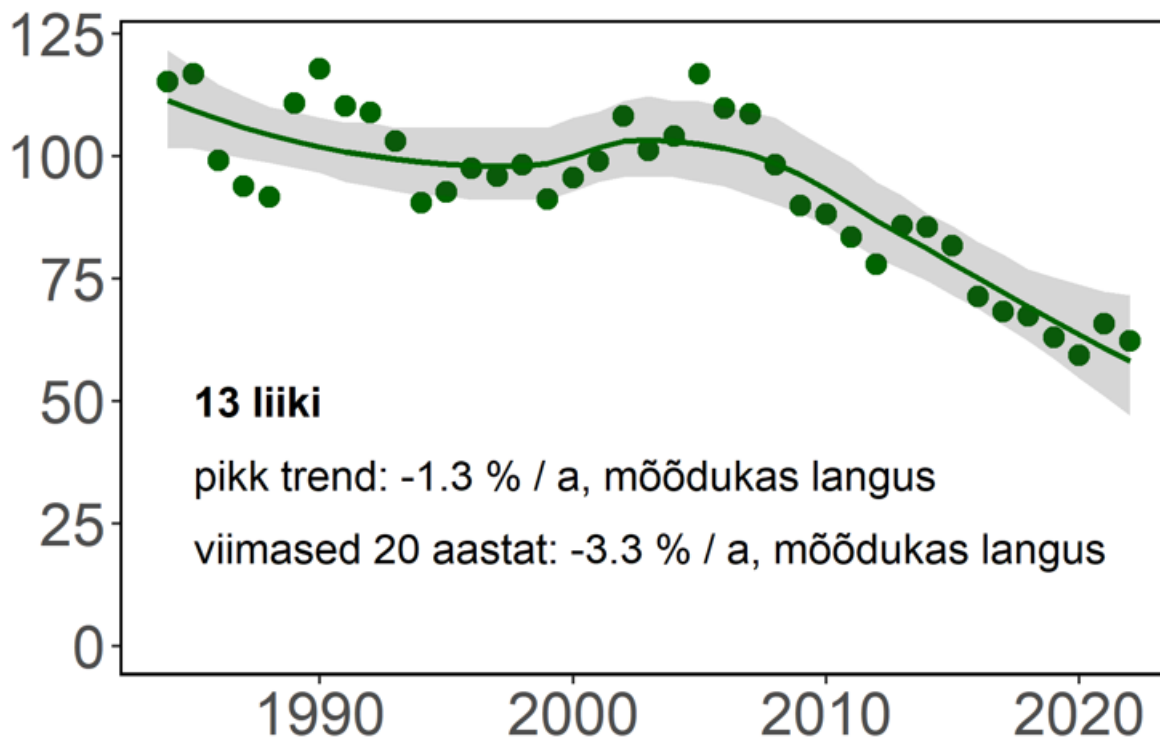
Vajadus ja surve tuleneb elurikkuse seisundist

Common birds in Europe — population index (1980 = 100)

FBI

Vajadus ja surve tuleneb elurikkuse seisundist

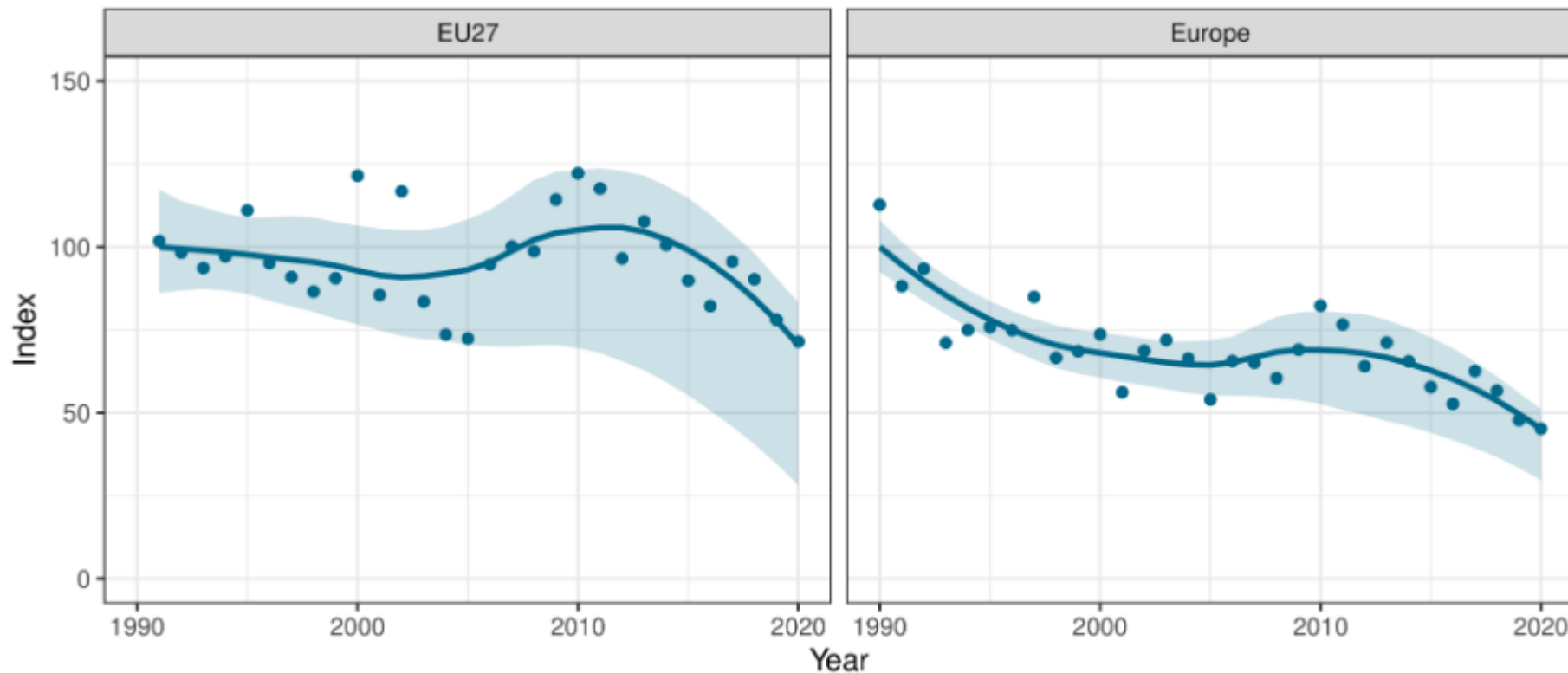
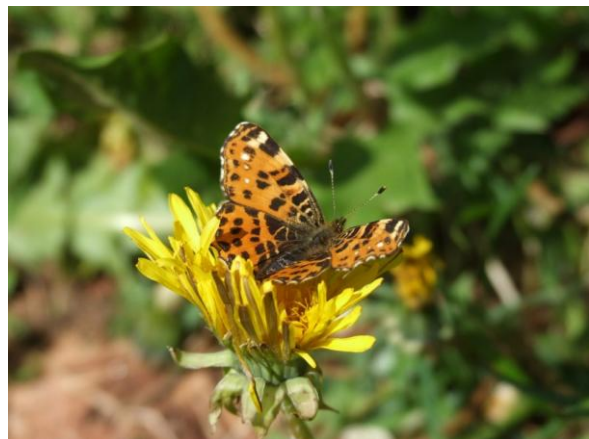
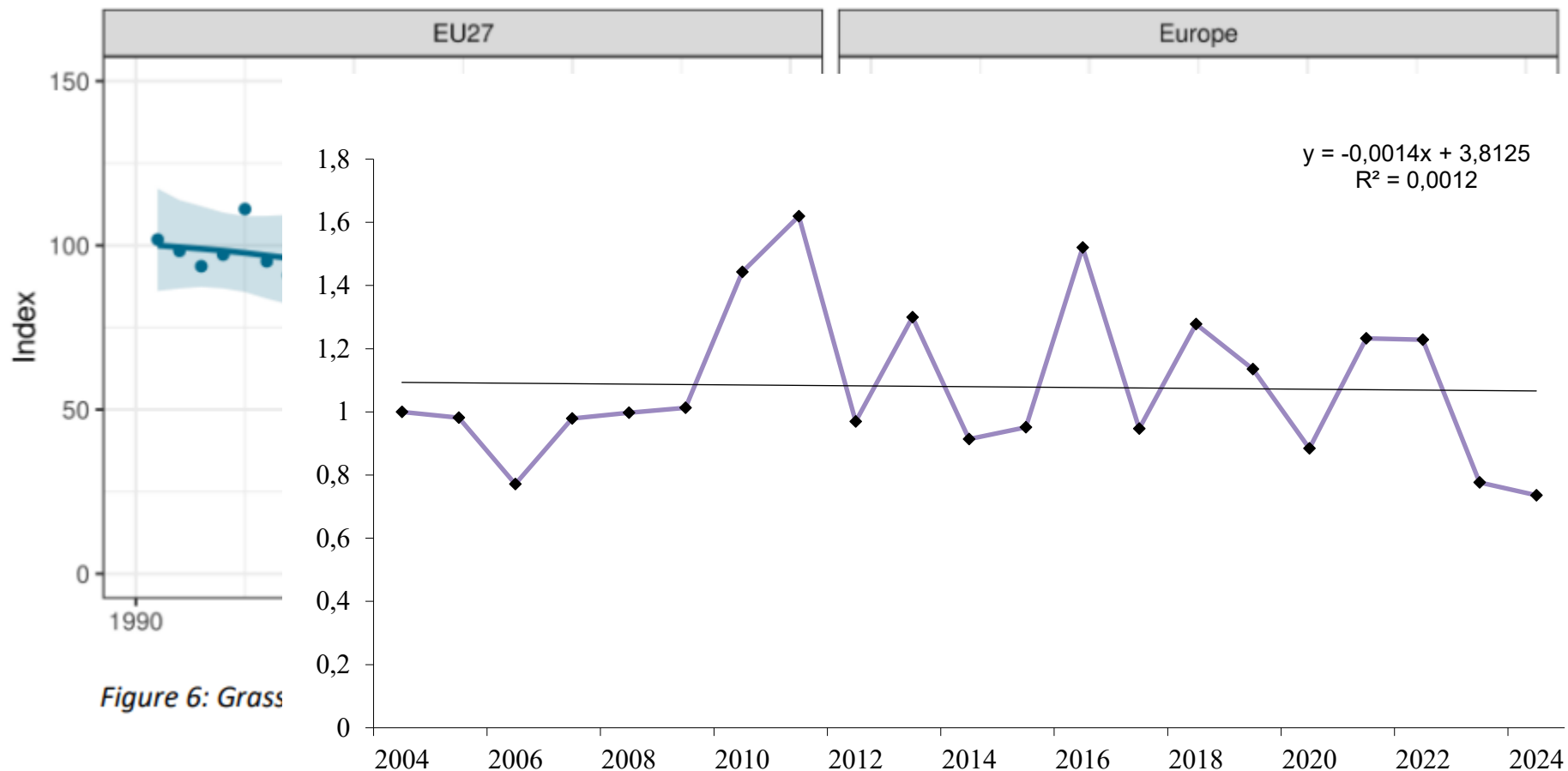
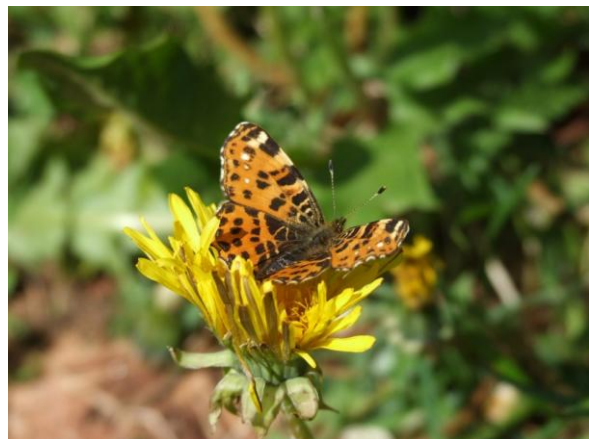

Figure 6: Grassland butterfly indicators for EU27 and Europe. Shaded areas represent 95% confidence intervals.

Vajadus ja surve tuleneb elurikkuse seisundist

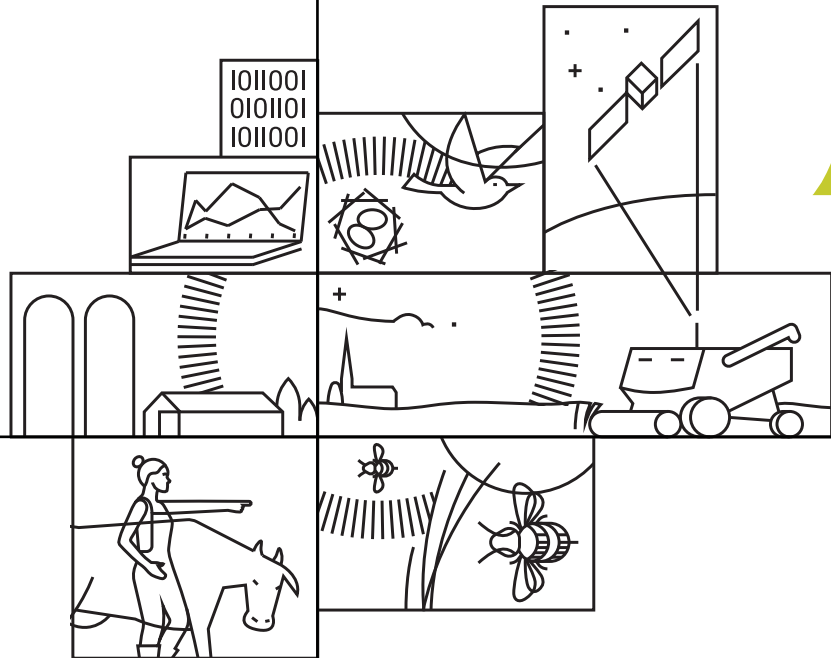
Kes sobib indikeerima?

- Piisavalt arvukas aga mõistliku vaevaga määratav elurikkuse rühm
- Teada taustsüsteem
- Atraktiivne
- Olemas võrdlusbaas
- Olemas eksperdid
- Mõistlik hind

Kimalased ja linnud on põllumanadusmaastiku elurikkuse indikaatoriks

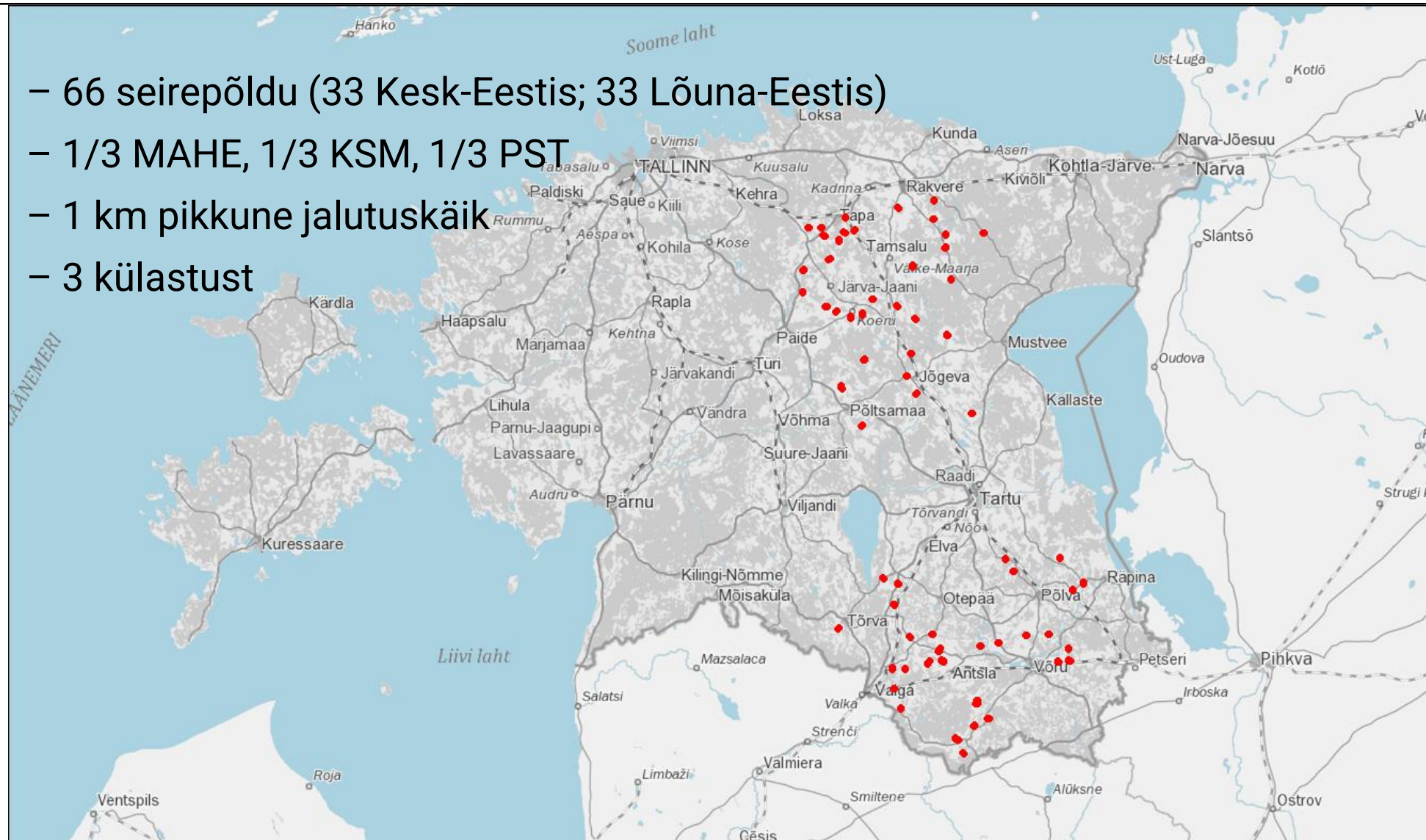
Ehk kuidas toota nii, et elurikkus ei kannataks

Metoodika – linnud 2008-2023

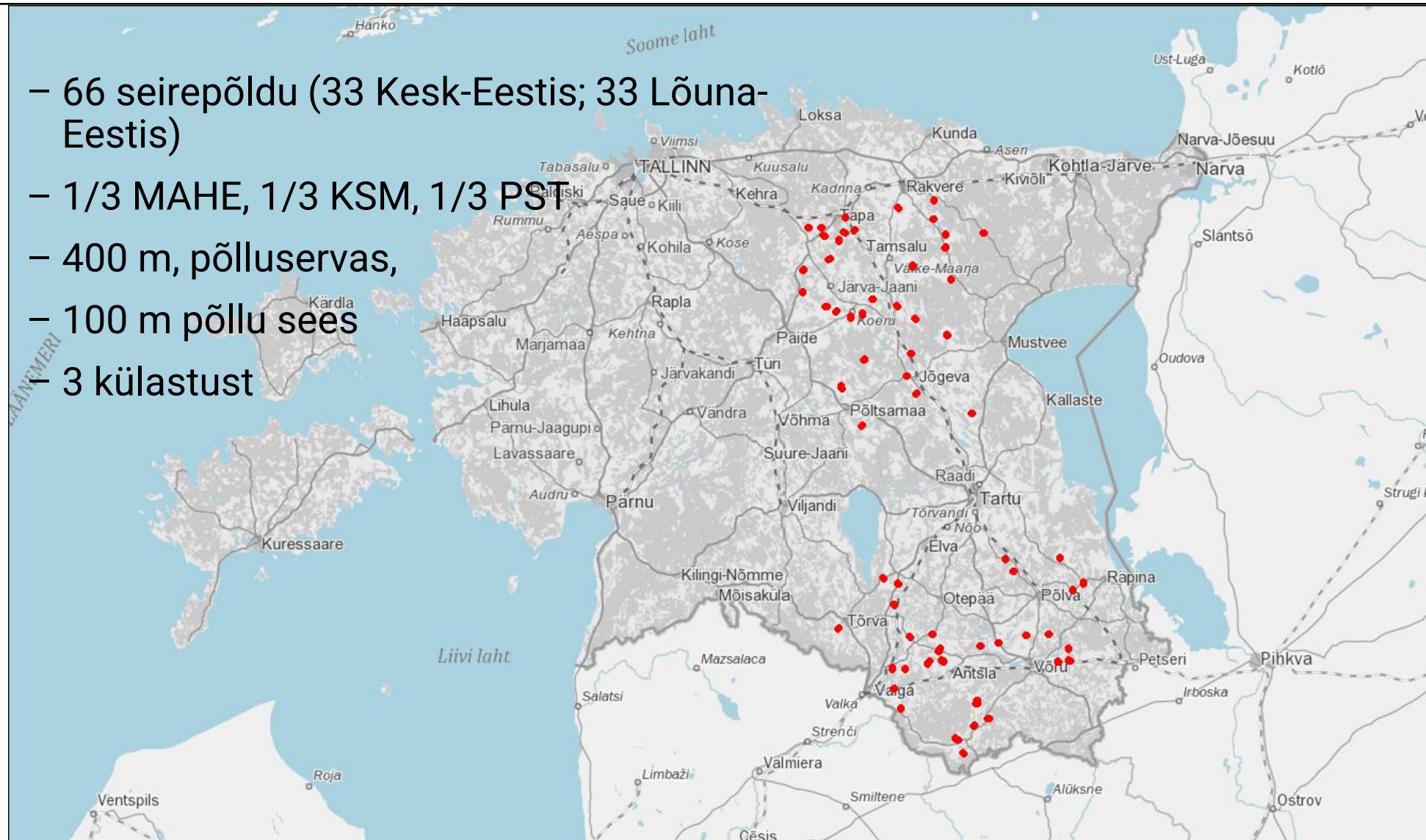
- 66 seirepõldu (33 Kesk-Eestis; 33 Lõuna-Eestis)
- 1/3 MAHE, 1/3 KSM, 1/3 PST
- 1 km pikkune jalutuskäik
- 3 külastust

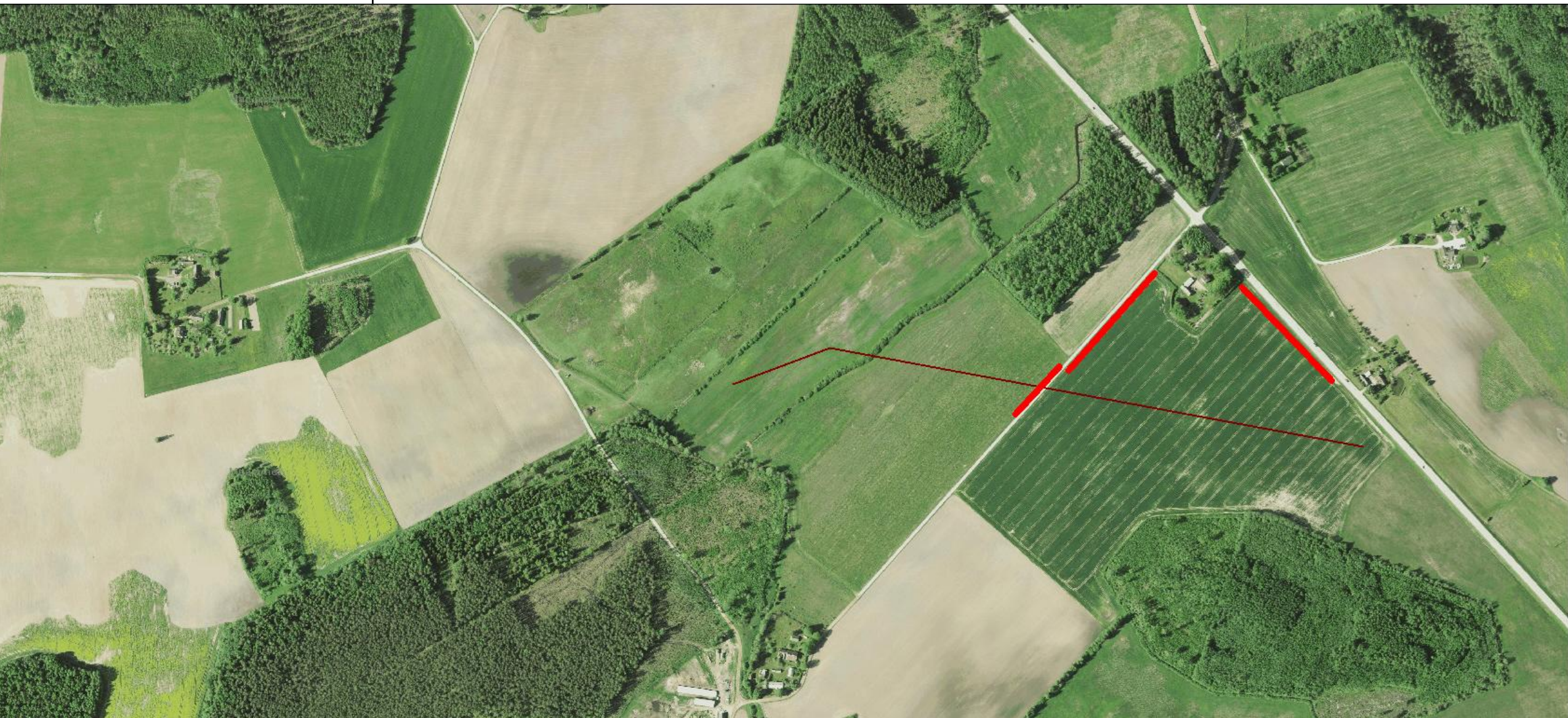

Metoodika – kimalased 2009....

- 66 seirepõldu (33 Kesk-Eestis; 33 Lõuna-Eestis)
- 1/3 MAHE, 1/3 KSM, 1/3 PST
- 400 m, põlluservas,
- 100 m põllu sees
- 3 külastust

Üldised tulemused

Linnud 2010-2023

- 7162 pesitsevat paari 55 liigist
- MAHE: 9 paari, KSM 8 paari, PST 7 paari
- Kesk-Eestis 7 paari, Lõuna-Eestis 9 paari
- Põldlõoke, kiivitaja, kadakatäks ja talvike

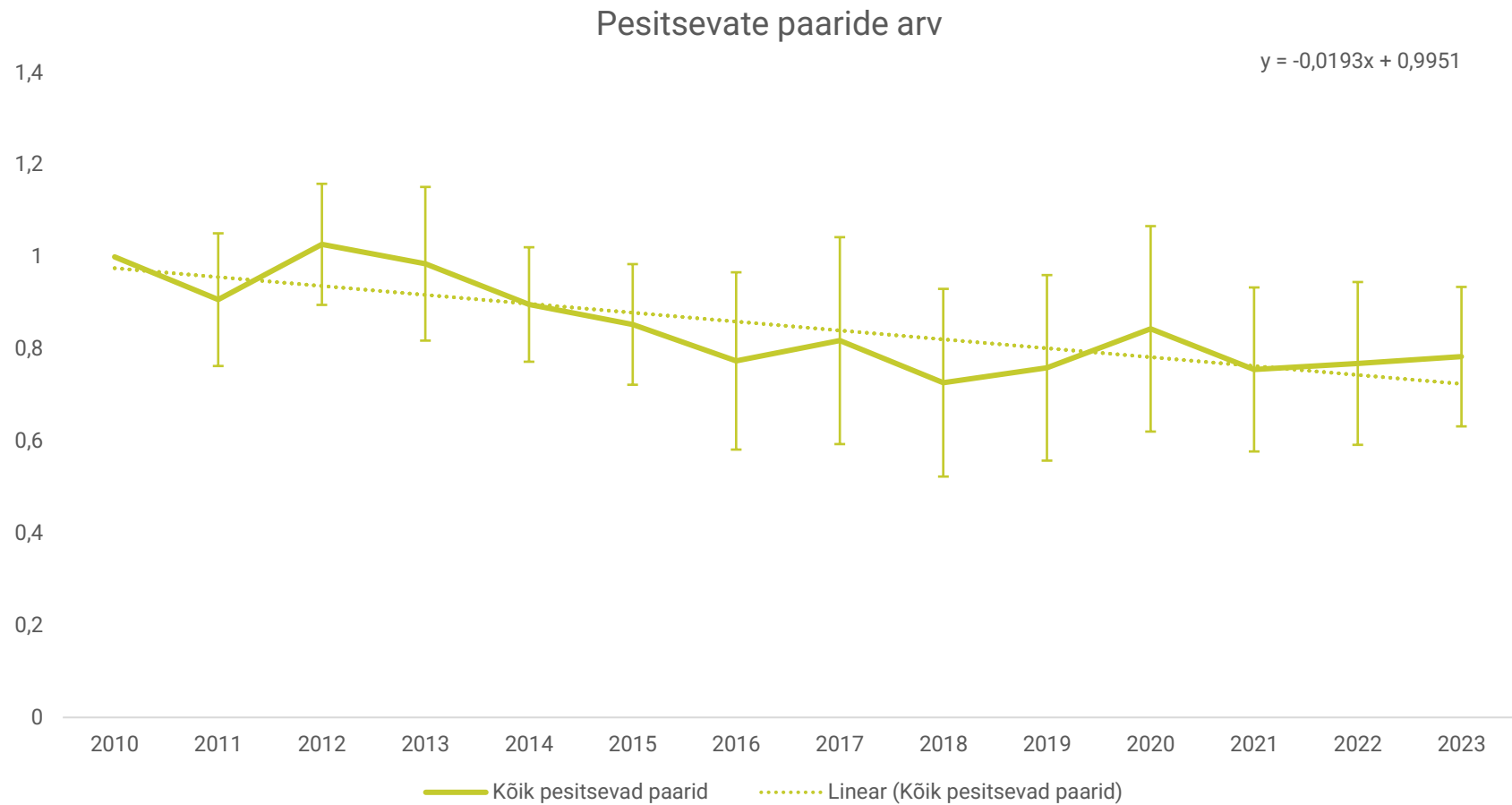

Kimalased 2009-2024

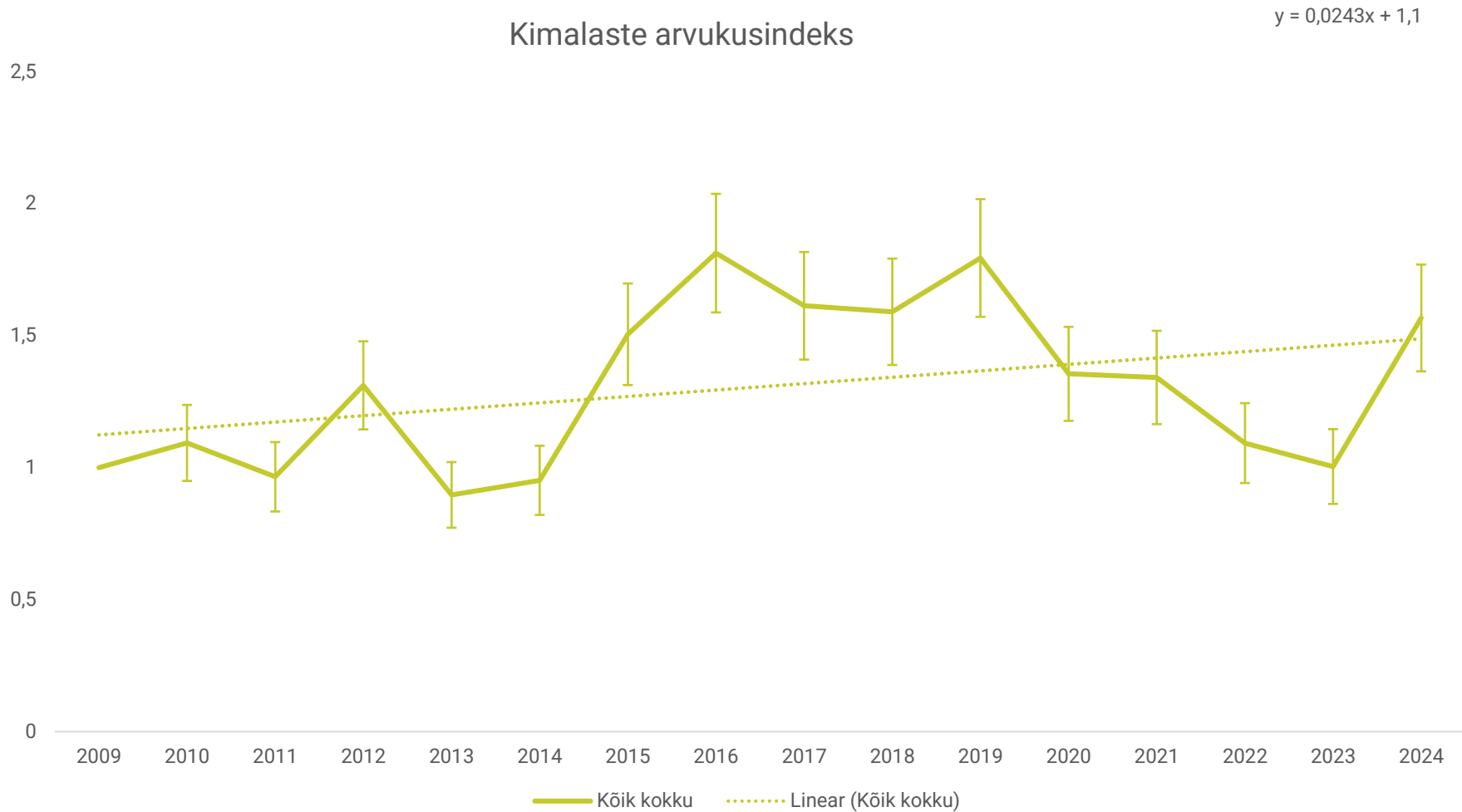
- 50 636 kimalast ja 21 liiki
- MAHE: 54 isendit, KSM: 55 isendit, PST: 36 isendit.
- Kesk-Eestis 32 isendit, Lõuna-Eestis 64.
- Kivikimalane, maakimalane, põldkimalane

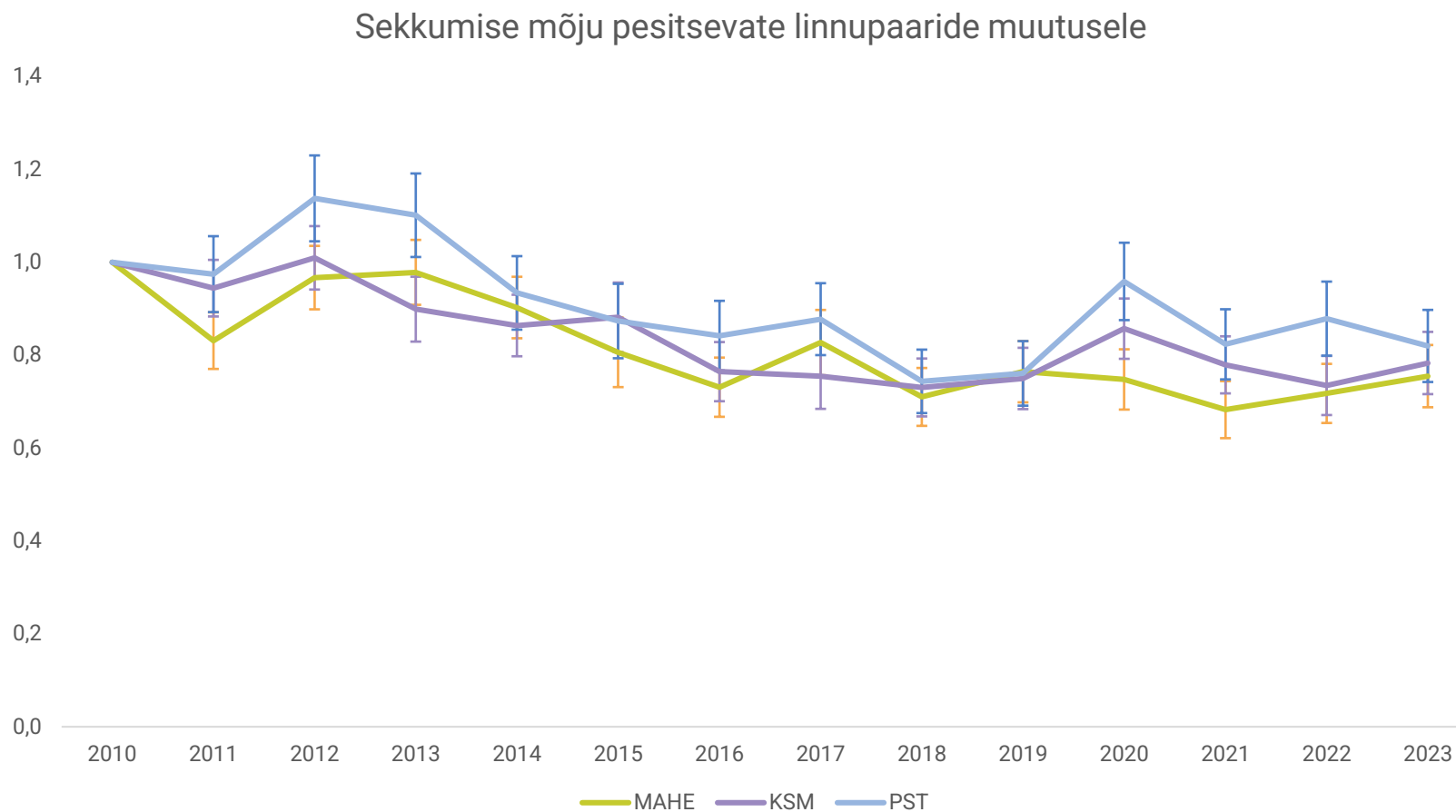
Linnud – pesitsevate paaride arv

Kimalased – arvukuse muutus läbi seireajaloo

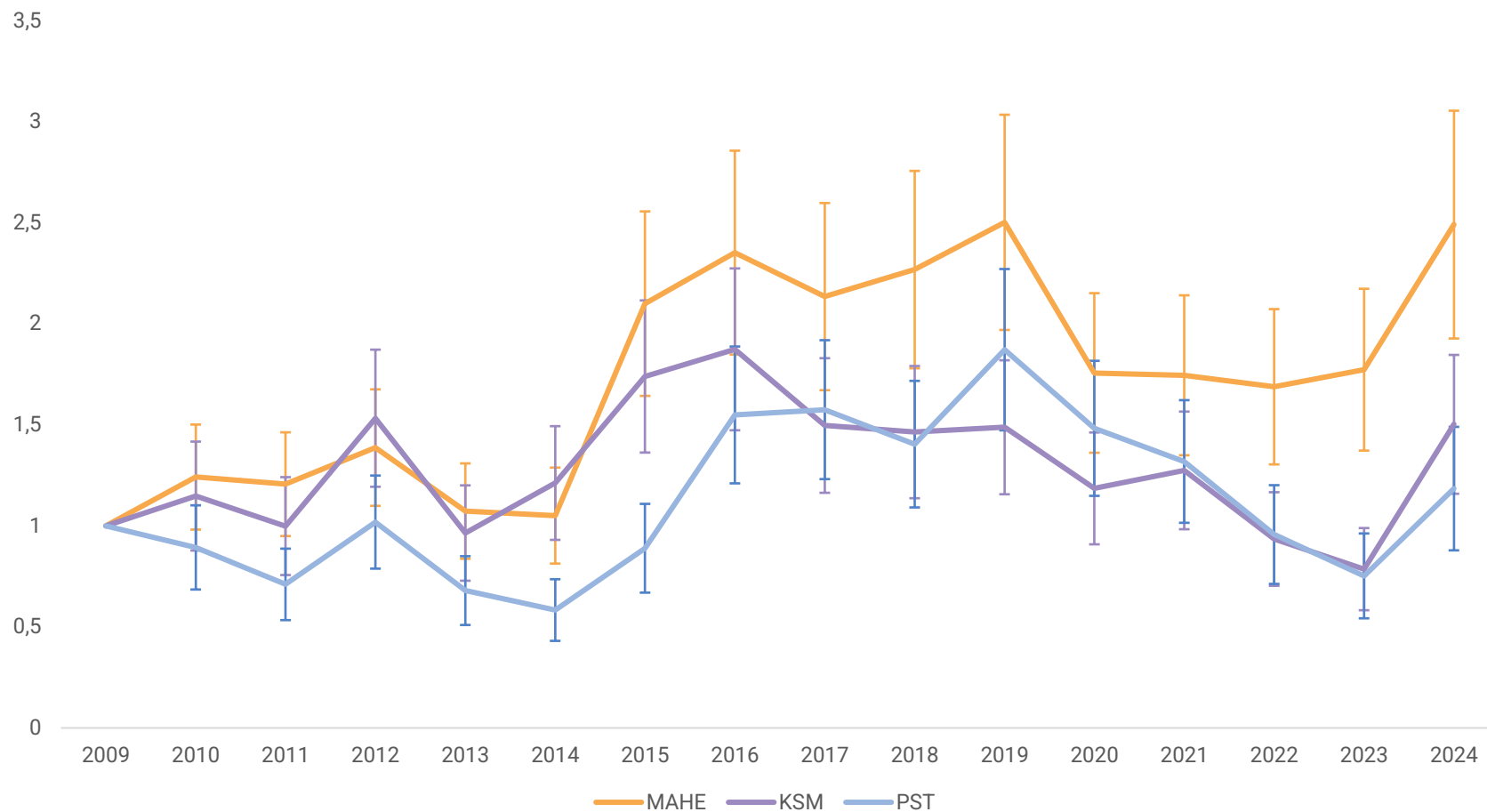
Tulemused – erinevad tootmisviisid - linnud

Tulemused – erinevad tootmisviisid - kimalased

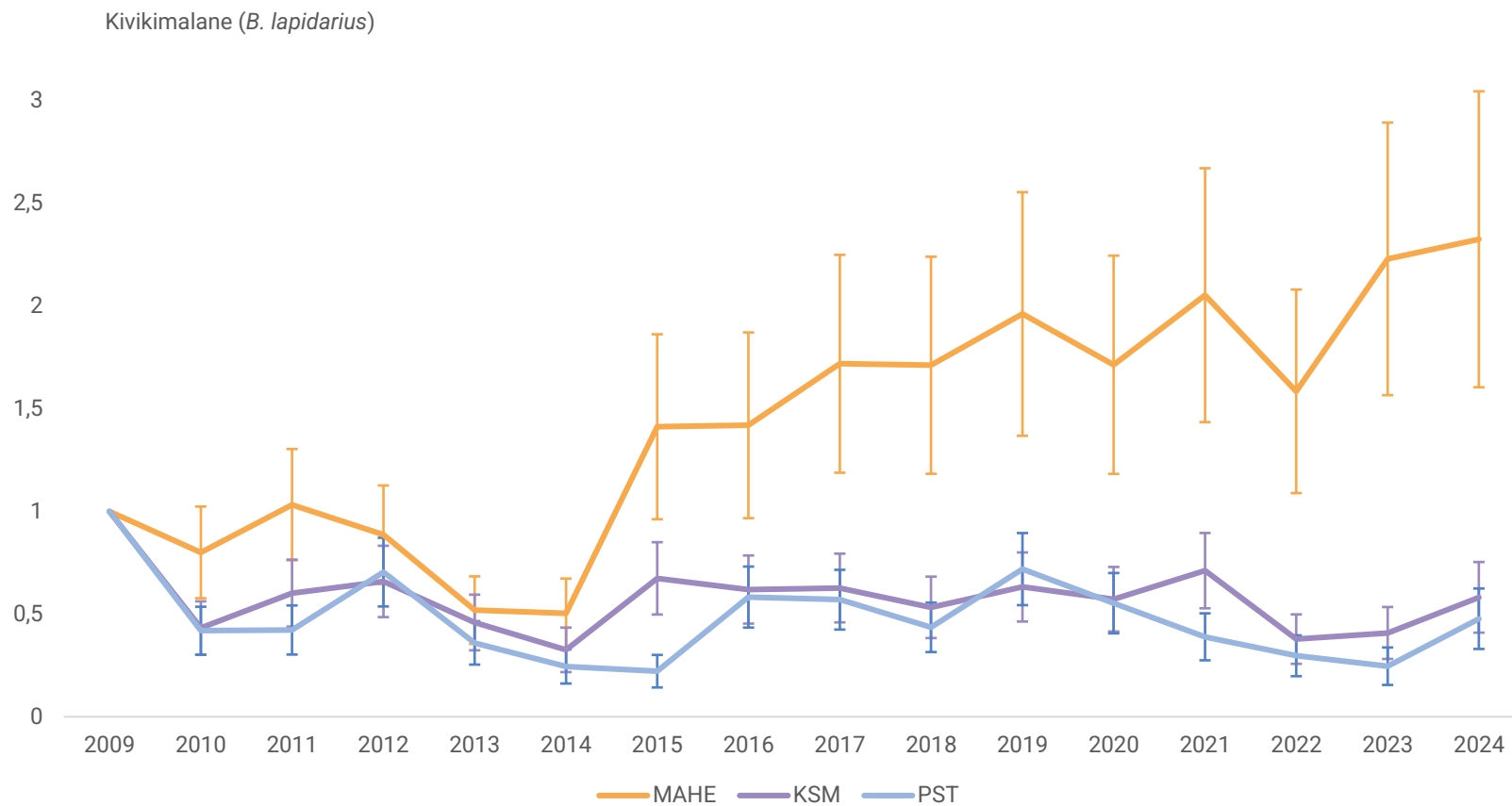

Sekkumise mõju kimalaste arvukuse muutusele

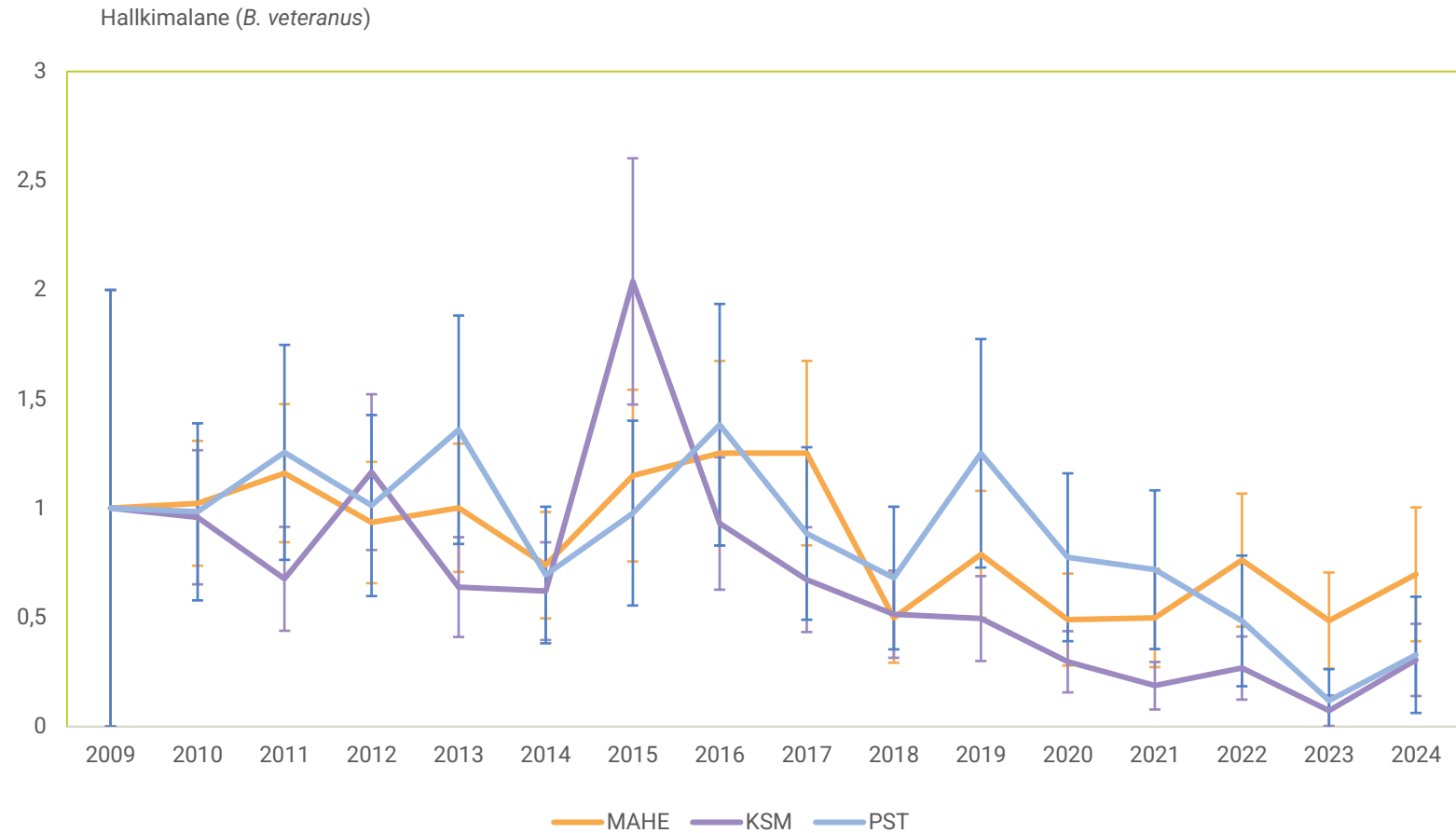

Kivikimalane armastab mahepõlde

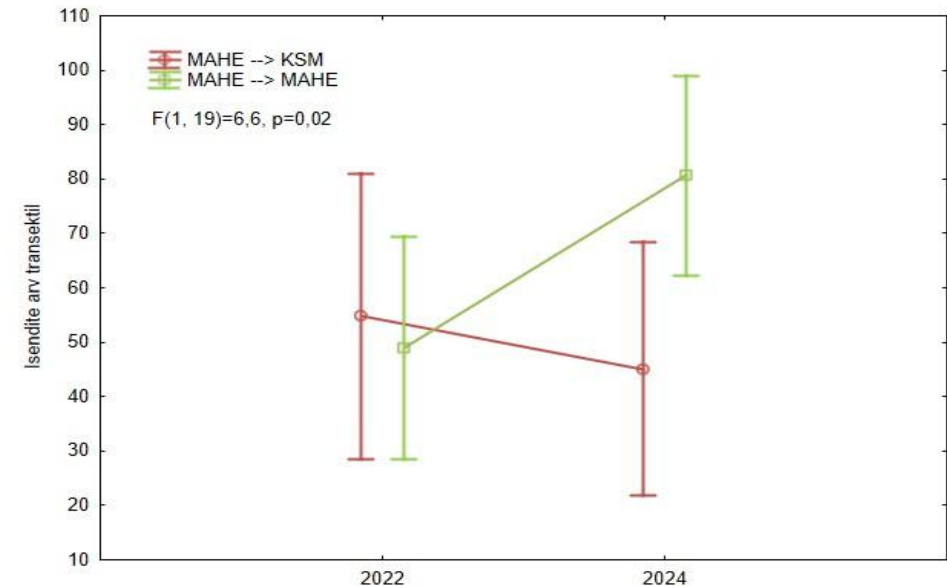
Hallkimalase arvukus kahaneb, aga mahepõldudel on kahanemine väiksem

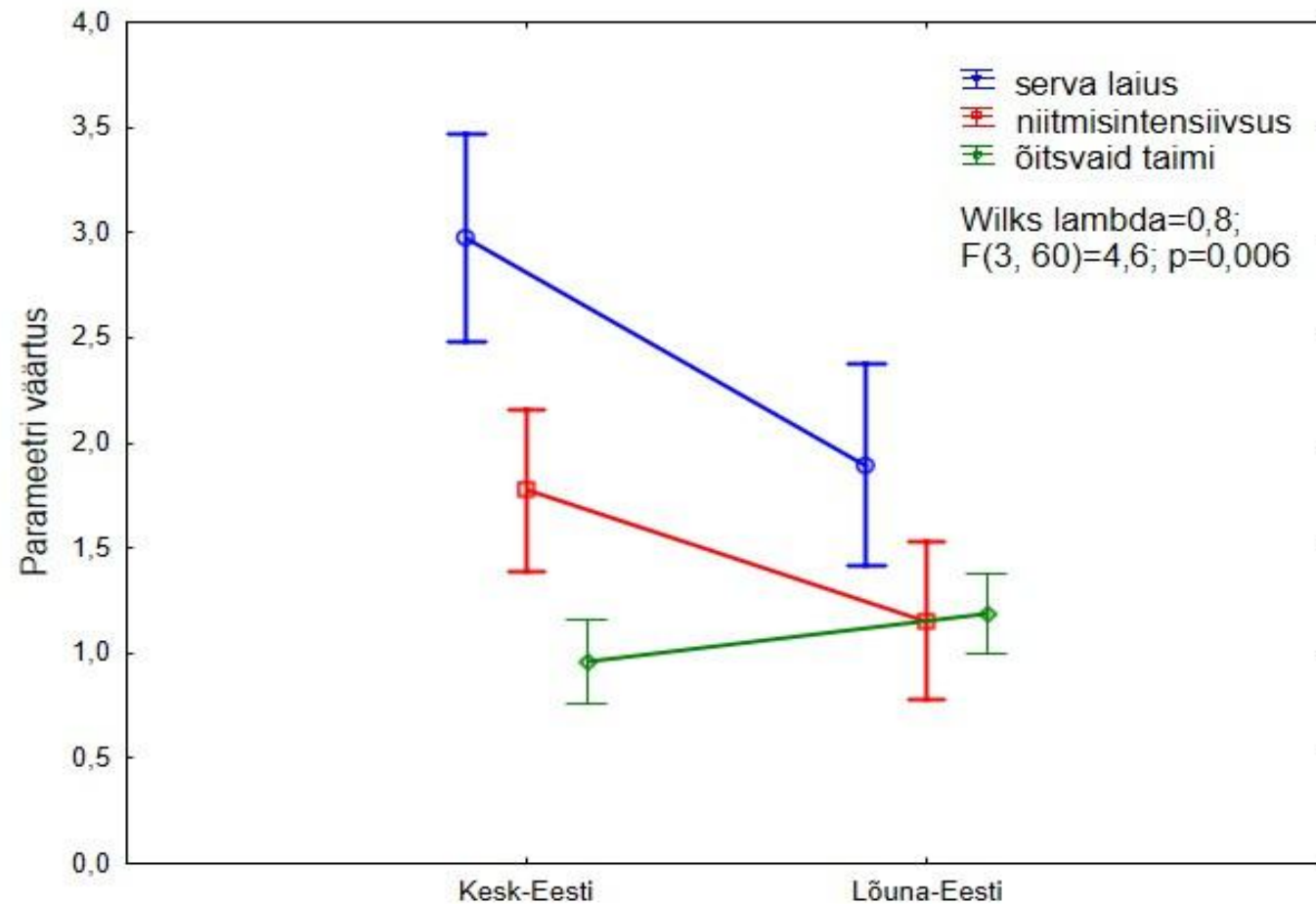
Tootmistüübi muutus kinnitab veelkord, et mahetootmine on kimalastele kasulikum

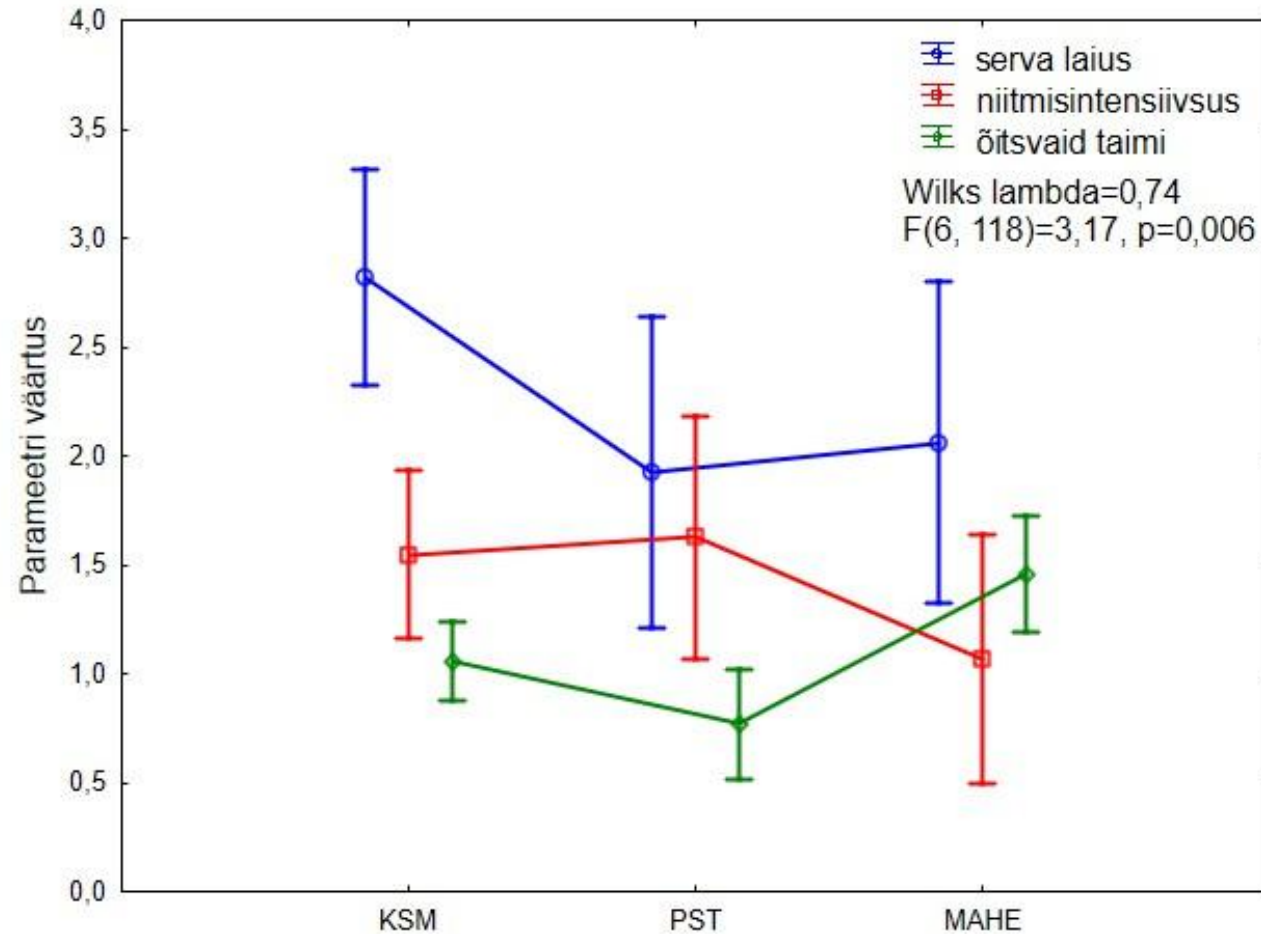
- üheksa seires olnud põldu muutsid tootmistüüpi ja liikusid KSM tootjateks, kontrollgrupp koosnes kümnest põllust
- Kimalaste arv MAHE → MAHE = 49 → 81
- Kimalaste arv MAHE → KSM = 55 → 45

Tulemused – põlluserva kvaliteet

KSM tootjatel on laiemad põlluservad, mis on harvemini tervenisti niidetud, kuid mahealadel on rohkem õisi

Kokkuvõte

Kimalaste arvukus meie põllumajandusmaastikus on stabiilne

Lindude arvukus langeb samas rütmis ülejäänud Euroopaga

Lindude absoluutarvud on mahepõldudel kõrgemad kui tava- ja KSM tootmises aga selget trendi ajas välja ei joonistu

Kimalaste arv on mahetootmises märgatavalt kõrgem ja KSM tootmises enamasti kõrgem kui tavatootmises.

Miks see kõik oluline on?

- Rohkem kimalasi → rohkem kõiki putukaid sh kahjurputukate looduslikke vaenlasi

Harilik kiilassilm

foto Siret Tammekänd, eElurikkus

Sirelane - *Episyrphus balteatus*

Foto: Peeter Tarlap, eElurikkus

Nukukireslane – parasitoid

Foto: Villu Soon, eElurikkus

Mida iga tootja teha saab?

- **Kui võimalik, siis ole mahetootja**
- Vähenda taimekaitset nii palju kui võimalik
- Ära niida põlluservi maha – kõige odavam bioloogiline tõrje ja kasutamata võimalus
- Laienda põlluservi ja külva sinna õitsvaid taimi – võta ökoalade toetust niida serva korra aastas, niide kogu kokku, alternatiivina niida korra kahe aasta järel, õitsvate taimede kadumisel uuenda riba.
- Kasuta looduslikku taimekaitset – 3-18 m laiused ribad põllul iga 50-70 m (isegi 100 m) järel – seal saavad lisaks kasuritele toimetada ka linnud ja kimalased – saad ökoalade toetuse – saad vähendada või ära jätta suure osa insektitsiididest
- Kui võimalik siis lisa oma põldude hulka mesilaste korjeala põld, sügisel saab selle haljasväetisena mulda viia.
- Et vähendada oma tootmise elurikkuse kahjustamise jalajälge võta hooldusesse (tootmispõllu lähedal asuv) väärtuslik püsirohumaa, karjata seda ekstensiivselt või niida igal teisel aastal. Niide kogu kokku!

METK

Maaelu
Teadmuskeskus

Aitäh kuulajatele!

